

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 97/02-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. marca 2003 zloženého z predsedu Jána Mazáka a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha prerokoval sťažnosť Slovenského plynárenského priemyslu, a. s., Bratislava, zastúpeného advokátom JUDr. J. K., B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Poprade v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Cb 508/00 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Slovenského plynárenského priemyslu, a. s., Bratislava na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Poprade v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Cb 508/00 porušené bolo.

2. Slovenskému plynárenskému priemyslu, a. s., Bratislava nepriznáva primerané finančné zadostučinenie.

3. Okresnému súdu v Poprade v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Cb 508/00 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

4. Okresný súd v Poprade j e p o v i n n ý uhradiť Slovenskému plynárenskému priemyslu, a. s., Bratislava trovy konania vo výške 8 000 Sk (slovom Osemtisíc slovenských korún) do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet advokáta JUDr. J. K., B.

O d ô v o d n e n i e :

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. decembra 2002 doručená s'ťažnosť Slovenského plynárenského priemyslu, a. s., Bratislava (ďalej aj „s'ťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. J. K., B., ktorou namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu v Poprade (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Cb 508/00.

Z obsahu tejto s'ťažnosti vyplýva, že s'ťažovateľka podala 11. augusta 2000 okresnému súdu návrh na začatie konania, ktorým „sa domáhala ochrany určenia neplatnosti časti zmluvy proti žalovanej Mgr. A. R., správkyňi konkurznej podstaty úpadcu N. spol. s r. o.“ Podaním zo 17. decembra 2001 s'ťažovateľka rozšírila žalobu v predmetnej veci o určenie vlastníctva k predmetu zmluvy. O pripustení, resp. nepripustení rozšírenia návrhu okresný súd doteraz nerozhodol, rovnako nedoručil s'ťažovateľke vyjadrenie žalovanej k návrhu.

Na základe s'ťažnosti s'ťažovateľky doručenej predsedovi okresného súdu bolo s'ťažovateľke oznámené, že vo veci bude nariadené pojednávanie najneskôr do 28. februára 2002. Pojednávanie bolo nariadené na 20. marec 2002, ktoré bolo odročené za účelom nariadenia znaleckého dokazovania.

Podľa názoru s'ťažovateľky ani s'ťažnosť na priet'ahy v konaní, ktorú doručila predsedovi okresného súdu, nemala za následok odstránenie priet'ahov v konaní, okresný

súd svojou nečinnosťou a neefektívnymi úkonmi v konaní porušuje právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

Preto sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní predmetnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie a po jej prejednaní rozhodol, že:

„Základné právo Slovenského plynárenského priemyslu a. s., na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR postupom Okresného súdu v Poprade vo veci sp. zn. 18 Cb 508/00 bolo porušené.

Okresný súd v Poprade prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 18 CB 508/00 konal bez zbytočných prietáhov.

Slovenskému plynárenskému priemyslu a. s., priznáva finančné zadost'učinenie v sume 500.000,- Sk (päťstotisíc Sk), ktoré je porušovateľ povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Porušovateľ je povinný uhradiť Slovenskému plynárenskému priemyslu a. s., trovy konania pred Ústavným súdom SR“.

II.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd výzvou zo 7. januára 2003 požiadal sťažovateľku, aby sa v lehote 15 dní od doručenia výzvy vyjadrila, či súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti. Rovnakú výzvu na vyjadrenie ústavný súd zaslal aj predsedovi okresného súdu.

Obidvaja účastníci ústavnému súdu písomne oznámili, že súhlasia, aby bolo upustené od verejného ústneho pojednávania v konaní o prijatej sťažnosti.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení navrhol sťažnosti nevyhovieť, a to z dôvodu skutkovej a právnej zložitosti predmetnej veci. Ďalej poukázal i na pretrvávajúce viacročné nedostatočné obsadenie okresného súdu sudcami a na nadmerný počet prideloovaných vecí sudcom tohto súdu.

III.

Sťažovateľka sa domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov ...“.

Podľa názoru ústavného súdu možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľky v posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu stavu právnej neistoty zákonom dovoleným spôsobom.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka konania (2) a postup samotného súdu (3).

Preskúmaním doterajšieho konania okresného súdu ústavný súd z vyžiadaného spisu vo veci sp. zn. 18 Cb 508/00 doručeného ústavnému súdu 29. januára 2003 zistil, že v predmetnej veci okresný súd od 21. augusta 2000, keď mu bol doručený návrh na začatie konania, až do doručenia spisu ústavnému súdu vykonal tieto úkony:

Dňa 3. novembra 2000 vyzval navrhovateľa na zaplatenie súdneho poplatku, 22. novembra 2000 doručil odpis návrhu na vyjadrenie odporcovi, 19. apríla 2001 urgoval odporcu, aby sa k návrhu vyjadril, 26. februára 2002 určil termín pojednávania na 20. marec 2002, ktoré bolo odročené za účelom doplnenia dokazovania, a to znaleckým

dokazovaním, 19. apríla 2002 vypracoval uznesenie, ktorým určil povinnosť účastníkom konania zaplatiť zálohu za znalecké dokazovanie, 10. júla 2002 vyzval zástupcu navrhovateľa na vyjadrenie, 16. septembra 2002 opätovne vyzval zástupcu navrhovateľa na splnenie výzvy z 10. júla 2002, 25. októbra 2002 žiadal od navrhovateľa predloženie listinných dôkazov, doručil navrhovateľovi na vyjadrenie podanie, ktoré doručil okresnému súdu odporca, a odporcovi doručil vyjadrenie navrhovateľa.

Zo spisu ďalej ústavný súd zistil, že navrhovateľ 22. novembra 2000 zaplatil súdny poplatok, 5. júna 2001 odporca doručil okresnému súdu vyjadrenie k návrhu na začatie konania, 19. júla 2001 právny zástupca navrhovateľa doručil okresnému súdu vyjadrenie k stanovisku odporcu, 21. decembra 2001 právny zástupca navrhovateľa doručil okresnému súdu podanie, ktorým rozšíril návrh na začatie konania, 15. marca 2002 právny zástupca žalobcu doručil okresnému súdu vyjadrenie na základe výzvy, 5. apríla 2002 právny zástupca žalobcu doručil okresnému súdu okruh otázok, ktoré žiadal, aby boli v znaleckom posudku zodpovedané, 2. mája 2002 a 9. mája 2002 účastníci konania zložili zálohu za znalecké dokazovanie, 6. júna 2002 odporca doručil okresnému súdu vyjadrenie, 12. júna 2002, 25. júla 2002 a 22. augusta 2002 právny zástupca navrhovateľa doručil okresnému súdu vyjadrenie, 3. októbra 2002 doručil okresnému súdu podanie odporca, 24. októbra 2002 opätovne doručil okresnému súdu vyjadrenie právny zástupca navrhovateľa, 15. novembra 2002 odporca požiadal o predĺženie lehoty na vyjadrenie a 2. decembra 2002 vyjadrenie okresnému súdu doručil.

IV.

Ústavný súd pri vyhodnotení doterajšieho konania okresného súdu vo veci sp. zn. 18 Cb 508/00 podľa troch označených základných kritérií zistil:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, predmetom konania pred okresným súdom je žaloba o určenie neplatnosti časti zmluvy podľa § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorú podal žalobca Slovenský plynárenský priemysel, š. p. (a. s.), proti žalovanej Mgr. A. R., správkyňi konkurznej podstaty úpadcu N., spol.

s r. o. – v konkurze, ako aj rozšírenie žaloby o určenie vlastníckeho práva k veci, ktorú možno hodnotiť ako právne a fakticky zložitú vec. Ide o obchodnoprávny spor podľa špeciálnej právnej úpravy obsiahnutej v Obchodnom zákonníku a všeobecnej právnej úpravy obsiahnutej v Občianskom zákonníku. Výklad a používanie tejto právnej úpravy sú stabilizované, judikatúra v týchto sporoch so zreteľom na špeciálneho účastníka konania podľa zákona o konkurze a vyrovnaní – správcu konkurznej podstaty poskytuje dostatok návodov na postup súdov. Povaha takýchto sporov si žiada rozsiahle dokazovanie aj časovo náročnejší postup v konaní. Z konkrétnych okolností daného prípadu však vyplýva, že okresný súd vykonal v konaní zatiaľ len prvotné úkony a k zabezpečeniu dôkazných prostriedkov, resp. k samotnému dokazovaniu a s tým spojeným právnym posúdením skutkového stavu pre rozhodnutie v merite veci vôbec nepristúpil. Prípadná skutková alebo právna zložitosť veci preto nemohla mať v danom prípade vplyv na vznik zbytočných prietáhov v konaní a v spojitosti s tým na možné porušenie práv sťažovateľky.

2. Správanie účastníka je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Z hľadiska hodnotenia uvedeného kritéria sťažovateľka, ktorá v konaní pred okresným súdom vystupovala ako žalobkyňa, ovplyvnila dĺžku konania predovšetkým v období od podania žaloby 21. augusta 2000 do 22. novembra 2000, keď až na výzvu súdu z 3. novembra 2000 zaplatila súdny poplatok, ktorý je splatný podaním žaloby. Ďalej sťažovateľka podaním z 21. decembra 2001 rozšírila žalobu o určenie vlastníckeho práva k veci. V ďalšom období sťažovateľka na výzvy okresného súdu odpovedala v primeranej lehote, ako aj iniciatívne doručovala okresnému súdu vyjadrenia s listinnými dôkazmi. Z hľadiska uvedeného kritéria možno vysloviť záver, že sťažovateľka od novembra 2000 svojím konaním neprispela k zdlhavosti konania, ba naopak, ako účastník konania bola aktívna a jej činnosť smerovala k rýchlejšej a účinnej ochrane uplatnených práv. Svojím konaním podstatnejšie neprispela k zdlhavosti konania.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, ktorého uplatnením ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov

podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu. Ústavný súd zistil, že v dôsledku nečinnosti okresného súdu bez akejkoľvek zákonnej prekážky došlo k porušeniu namietaného základného práva sťažovateľky. Nečinnosť vykazoval v období od 21. augusta 2000, keď bol návrh doručený okresnému súdu, do 3. novembra 2000, keď vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku (v tomto období nebol vykonaný žiadny úkon), od 22. novembra 2000, keď doručil odpis návrhu odporcovi, do 26. februára 2002, keď určil termín pojednávania (v tomto období súd vykonal jeden úkon – urgencia z 19. apríla 2001 pre odporcu na vyjadrenie k žalobe, čo je nečinnosť okresného súdu vo veci samej 15 mesiacov).

Od 20. marca 2002, keď okresný súd vo veci pojednával, vykonával sudca úkony, ktoré nesmerovali k odstráneniu stavu právnej neistoty účastníkov konania, teda k rozhodnutiu vo veci samej, dokonca bez uvedenia zákonného dôvodu nevypracoval ani uznesenie, ktorým do konania pribral znalca za účelom vykonania znaleckého dokazovania, hoci za týmto účelom odročil pojednávanie. Ústavný súd preto pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. Takáto činnosť (nariadenie znaleckého dokazovania bez vypracovania uznesenia) nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty ohľadom tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľka obrátila na okresný súd, aby jej poskytol ochranu.

Obranu okresného súdu spočívajúcu vo vysokom počte nerozhodnutých vecí na tomto súde a jeho nedostatočným personálnym obsadením ústavný súd neakceptoval.

V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za zbytočné prieťahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Námietka pretrvávajúceho vysokého nápadu pracovných vecí či námietka personálneho obsadenia tohto úseku a v tejto súvislosti neprimeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý

sa naň obrátil. Tieto okolnosti ústavný súd nezohľadňuje v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť právo občana na súdne konanie bez zbytočných prieťahov.

V.

V zmysle čl. 127 ods. 2 druhej a tretej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Keďže ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov a odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza účastník domáhajúci sa rozhodnutia súdu v jeho veci.

Ústavný súd považoval v tomto prípade výrok o porušení základného práva sťažovateľky a výrok, ktorým prikázal okresnému súdu v predmetnej veci konať bez zbytočných prieťahov za dostatočnú ochranu jej základného práva. Preto rozhodol, že sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie, ktoré uplatnila vo veci okresného súdu vo výške 500 000 Sk, nepriznáva. Pri svojom rozhodnutí v tejto časti ústavný súd prihliadol aj na zistené správanie účastníka konania.

Ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. J. K. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania vo výške 8 000 Sk (slovom Osemtisíc slovenských korún) z dôvodu trov jej zastúpenia. Ústavný súd priznal právnenému zástupcovi náhradu za dva úkony právnej pomoci (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie sťažnosti), pričom náhradu za

jeden úkon právnej pomoci mu priznal vo výške 3 900 Sk (základom pre výpočet výšky náhrady za úkon právnej pomoci bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok roku 2001 vo výške 11 693 Sk). Ďalej ústavný súd priznal právnemu zástupcovi sťažovateľky dvakrát náhradu režijného paušálu po 100 Sk [§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a ods. 4 a § 25 Vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb].

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. marca 2003